

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 174/02-46

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti M. H., bytom Z., zastúpeného advokátom JUDr. J. B., A. k. B. & B., Z., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 87/89 na neverejnom zasadnutí 4. júna 2003 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 87/89 p o r u š i l základné právo M. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. M. H. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 60 000 Sk (slovom šesťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia M. H. v sume 9 996 Sk (slovom deväťtisíc- deväťstodeväťdesiatšesť slovenských korún) advokátovi JUDr. J. B., A. k. B. & B., Z., na účet vedený vo Všeobecnej úverovej banke, a. s., pobočke Zvolen.

4. Okresný súd Bratislava I je p o v i n n ý uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 9 996 Sk (slovom deväťtisícdeväťstodeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky vedený v Národnej banke Slovenska, pobočke Košice, do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti M. H. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. augusta 2002 doručená sťažnosť M. H., bytom Z. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 8 C 87/89.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 174/02-16 z 27. novembra 2002 vyhovel žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu (v podaní z 27. septembra 2002) a za právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom mu ustanovil advokáta JUDr. J. B., A. k. B. & B., Z. (ďalej len „právny zástupca“), ktorý doplnujúcim podaním zo 14. januára 2003 doručeným ústavnému súdu 22. januára 2003 odstránil nedostatky pôvodného podania.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 174/02-27 z 19. februára 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného

súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť na ďalšie konanie.

Sťažovateľ uviedol, že sa žalobou z 24. októbra 1988 na Obvodnom súde Bratislava 1, dnešnom Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“), domáhal zaplata 5 000 Sk s príslušenstvom z dôvodu nevyplatenia prémievej zložky mzdy proti odporcovi HYDROCONSULT, š. p., Radlinského 37, Bratislava (ďalej aj „odporca“). Svoju žalobu rozšíril 15. novembra 1988. Okresný súd vo veci nekonal takmer 10 rokov aj napriek tomu, že sťažovateľ sa opakovane sťažoval na prieťahy v konaní. Vo veci konalo postupne viacero sudkýň a bolo ustanovených viacero súdnych znalcov, dokonca sa stratil celý súdny spis, ktorý na základe sťažovateľových urgencií začal okresný súd rekonštruovať až 26. mája 1999, pričom uznesením z 27. septembra 1999 konanie zastavil a až na základe uznesenia Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 16 Co 489/99 z 28. apríla 2000, ktorým bolo uznesenie okresného súdu z 27. septembra 1999 zrušené, konal tento súd vo veci ďalej.

Sťažovateľ namietal, že okresný súd svojím „postupom a nečinnosťou“ porušil jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, na základe čoho sa domáhal aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 60 000 Sk dôvodiac: *„Postupom súdu mi boli od r. 1988 do dnešnej doby zmrazené moje finančné prostriedky pričom nie je isté vzhľadom na plynutie času či budem so svojím nárokom aj pre prípad plného úspechu vo veci žalovaným uspokojený. (...)“*

Na základe vyššie uvedených skutočností sťažovateľ prostredníctvom ustanoveného právneho zástupcu žiadal, aby ústavný súd rozhodol, že: *„Okresný súd pre Bratislavu I v konaní vedenom pod čís. 8 C 87/89 o zapl. sumy 5 815,- Sk aj s prísl. vo veci žalobcu M. H., bytom Z., proti Hydroconsult so sídlom Radlinského 37, Bratislava porušil ústavné právo sťažovateľa priznané v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a to právo na prejednanie jeho veci súdom bez zbytočných prieťahov. Aby svojím rozhodnutím priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 60 000,- Sk, ktorú sumu je povinný vyplatiť Okresný súd Bratislava I sťažovateľovi do 2 mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu.“*

Okresný súd sa k sťažnosti vyjadril v podaní sp. zn. Spr. 2037/97 z 13. novembra 2002, v ktorom k obsahu samotnej sťažnosti uviedol: „Žaloba navrhovateľa, evidovaná pod sp. zn. 8 C 87/89, bola tunajšiemu súdu doručená 29. 5. 1989. Uznesením z 11. 12. 1991 bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie znalcom z odboru stavebníctvo Ing. J. S., CSc. (tento znalec bol následne dňom 13. 1. 1995 odvolaný z funkcie znalca.) Uvedenému znalcovi bol spis doručený, avšak i napriek opakovaným urgenciám znalecký posudok nevypracoval a spis súdu nevrátil. Po ďalších urgenciách znalec súdu oznámil, že znalecký posudok zo zdravotných dôvodov vypracovať nemôže a spis, ktorý prevzal, vrátil na poštu. Doklad o zaslaní spisu súdu nepredložil (pravdepodobne nikdy nejestvoval), podľa dostupných informácií sa spis od znalca súdu nevrátil. Po preukázaní skutočnosti, že došlo (pravdepodobne) k strate spisu, začala zákonná sudkyňa dňom 12. 5. 1999 spis rekonštruovať. Pretože sa i napriek vykonaným procesným úkonom nepodarilo spis zrekonštruovať, súd uznesením z 27. 9. 1999 konanie v merite veci zastavil. Toto uznesenie bolo odvolacím súdom dňa 28. 4. 2000 zrušené. Na základe tohto zrušovacieho uznesenia súd pokračoval v rekonštrukcii spisu. Pretože i napriek úkonom súdu sa nepodarilo predmetný spis zrekonštruovať, súd uznesením z 2. 8. 2002 konanie zastavil z dôvodu ust. § 104 ods. 1/ Občianskeho súdneho poriadku. Toto rozhodnutie doposiaľ nie je právoplatné.“

Podľa názoru okresného súdu postupovali vo veci konajúce sudkyne pri rekonštrukcii predmetného spisu plynulo a bez prierahov, preto navrhol, aby ústavný súd sťažnosti nevyhovел.

V podaní sp. zn. Spr. 2037/97 z 27. marca 2003 okresný súd zopakoval základné skutkové tvrdenia obsiahnuté v jeho vyjadrení z 13. novembra 2002, ktoré doplnil o údaj, že uznesenie okresného súdu z 2. augusta 2002 o zastavení konania vedeného pod sp. zn. 8 C 87/89 nadobudlo právoplatnosť 6. septembra 2002. V tejto súvislosti okresný súd uviedol, že „sťažnosť pána M. H. zo dňa 14. 1. 2003, v ktorej namieta prierahy v konaní vedenom na tunajšom súde pod sp. zn. 8 C 87/89,“ bola podaná „po zastavení konania“.

Právny zástupca sťažovateľa podaním z 15. mája 2003 doplnil sťažnosť, pokiaľ ide o vyčíslenie trov právneho zastúpenia sťažovateľa v konaní pre ústavným súdom za dva úkony právnej služby v celkovej výške 10 027, 40 Sk. V prílohe podania zaslal ústavnému súdu osvedčenie o registrácii pre daň z pridanej hodnoty Daňového úradu Zvolen potvrdzujúce, že od 1. apríla 2001 je platiteľom dane z pridanej hodnoty.

Obaja účastníci konania pred ústavným súdom, sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu v podaní z 20. apríla 2003 a okresný súd vo vyjadrení z 27. marca 2003, súhlasili s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania v tejto veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom rekonštruovaného súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Zo zápisnice okresného súdu o rekonštrukcii spisu sp. zn. 8 C 87/89 z 28. marca 2002 vyplýva, že žaloba bola okresnému súdu doručená 29. mája 1989. Z úradného záznamu vyhotoveného 13. augusta 2001 obsiahnutého v rekonštruovanom spisovom materiáli vyplýva, že 27. júla 1989 bol spis sp. zn. 8 C 87/89 postúpený dožiadanému Okresnému súdu Zvolen za účelom výsluchu svedkov Ing. P. S. a Ing. D. M., ktorí boli vypočutí 30. augusta 1989 (ako vyplýva zo zápisnice napísanej na Okresnom súde Zvolen). Spisový materiál bol okresnému súdu vrátený 5. novembra 1989.

Dňa 9. februára 1990 bol predmetný spisový materiál predložený Krajskému súdu v Bratislave na rozhodnutie o námietke zaujatosti. Okresnému súdu bol spisový materiál

vrátený 31. mája 1990. Následne bolo v predmetnej právnej veci nariadené znalecké dokazovanie a spisový materiál bol za účelom vypracovania znaleckého posudku zaslaný Výskumnému ústavu inžinierskych stavieb, š. p., Lamačská cesta 8, Bratislava. Spis bol vrátený 20. októbra 1991 bez vypracovania znaleckého posudku.

Z odpovede okresného súdu sp. zn. Spr. 134/93 z 31. marca 1993 na sťažovateľovu sťažnosť na prietahy v konaní z 8. marca 1993 vyplýva, že v predmetnej právnej veci nariadil okresný súd uznesením z 11. decembra 1991 znalecké dokazovanie, pričom za súdneho znalca ustanovil Ing. J. S., CSc., Z., ktorému bol spisový materiál zaslaný 28. januára 1992. Súdny znalec listom z 25. marca 1992 upovedomil okresný súd, že bezvýsledne vyzval účastníkov konania na predloženie podkladov pre vypracovanie znaleckého posudku. Na základe výzvy okresného súdu z 24. apríla 1992 vypravenej 14. júla 1992 bol podľa tvrdenia vtedajšej predsedníčky okresného súdu spisový materiál súdnym znalcom okresnému súdu vrátený 3. septembra 1992. Predsedníčka senátu pokynom súdnej kancelárie z 9. septembra 1992 uložila zaslať výzvu účastníkom konania na predloženie dokladov požadovaných súdnym znalcom, no odporca na výzvu nereagoval. Dôvodom nekonania okresného súdu v ďalšom období malo byť preloženie predsedníčky senátu na Obvodný súd Bratislava 5. S účinnosťou od 1. februára 1993 bola vec pridelená senátu JUDr. H. H., ktorá listom z 29. marca 1993 opätovne vyzvala odporcu, ako aj Slovenské vodárne a kanalizácie, š. p., Banská Bystrica na zaslanie dokladov potrebných na vypracovanie znaleckého posudku.

Z odpovede bývalej predsedníčky okresného súdu sp. zn. Spr. 39/94 z 5. apríla 1994 na sťažnosť sťažovateľa na prietahy v konaní z 23. marca 1994 vyplýva, že podklady potrebné na vypracovanie znaleckého posudku boli okresnému súdu predložené 1. apríla 1993. V uvedenej odpovedi sa taktiež uvádza: *„Ďalej z obsahu spisu som zistila, že pri pojednávaní predmetnej veci sa v konaní vystriedal štvrtý predseda senátu v poradí, naposledy JUDr. D. M. Nedoriešené personálne obsadenie súdu a z toho vyplývajúca vysoká zaťaženosť je hlavnou príčinou prečo sa vo veci plynule nekoná.“*

V odpovedi sp. zn. Spr. 175/94 z 26. januára 1995 na sťažnosť sťažovateľa na prietahy v konaniach vedených na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 87/89, 8 C 260/91 a 12 C 149/90 z 11. novembra 1994 predsedníčka okresného súdu uviedla: „*Prešetrením som zistila vo všetkých uvedených právnych veciach prietahy za ktoré sa Vám v mene orgánu štátnej správy ospravedlňujem. (...) Vo veci sp. zn. 8 C 87/89 podľa vyjadrenia konajúcej sudkyne termín pojednávania bude určený v priebehu mesiaca marec 1995. (...)*“

Zo zápisnice Okresného súdu Zvolen sp. zn. CD 139/95 z 18. októbra 1995 vyplýva, že na základe dožiadania okresného súdu bol v uvedený deň opätovne vypočutý svedok Ing. P. S..

V odpovedi sp. zn. Spr. 2037/97 z 30. decembra 1998 na sťažnosť sťažovateľa na prietahy v konaní sp. zn. 8 C 87/89 JUDr. K. F. poverená výkonom funkcie predsedníčky okresného súdu vyhodnotila sťažnosť ako nedôvodnú s odôvodnením: „*Spis sa nachádza u znalca od 24. januára 1996, znalec je urgovaný o vrátenie spisu, doposiaľ ho nevrátil.*“

Z rekonštruovaného spisu vyplýva, že predsedníčka senátu, ktorému bola vec pridelená, pokynom súdnej kancelárie z 23. januára 1996 uložila zaslať opätovne spis súdnemu znalcovi Ing. J. S., CSc., na vyhotovenie znaleckého posudku v lehote 60 dní na základe pôvodného uznesenia okresného súdu sp. zn. 8 C 87/89 z 11. decembra 1991.

Pokynom súdnej kancelárie z 5. júna 1996 uložila predsedníčka senátu urgovať súdneho znalca na zaslanie znaleckého posudku. Urgencia bola súdnemu znalcovi podľa doručenky doručená 24. júna 1996.

Pokynom súdnej kancelárie zo 16. októbra 1996 uložila predsedníčka senátu vyzvať súdneho znalca, aby oznámil, v akom štádiu sa nachádza vyhotovenie znaleckého posudku (v lehote 30 dní). Uvedenú výzvu súdny znalec podľa doručenky prevzal 31. októbra 1996.

Dňa 8. januára 1997 uložila predsedníčka senátu súdnej kancelárii urgovať odpoveď od súdneho znalca na výzvu okresného súdu zo 16. októbra 1996 pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty 5 000 Sk. Urgenciu súdny znalec v odbernej lehote neprevzal (zásielka bola okresnému súdu doručená späť 10. februára 1997 s označením „adresát nezastihnutý“).

Opakovane dala predsedníčka senátu zaslať list z 8. januára 1997 na adresu súdneho znalca pokynom z 3. júna 1997. List sa vrátil späť nedoručený 27. júna 1996, pretože adresát sa z adresy, na ktorú bol list zaslaný, odsťahoval.

Pokynom z 2. októbra 1997 nechala predsedníčka senátu doručiť opätovne prípis z 8. januára 1997 na novú adresu znalca. Súdny znalec uvedený list prevzal podľa doručky 3. decembra 1997.

Pokynom súdnej kancelárii z 19. marca 1998 uložila predsedníčka senátu urgovať súdneho znalca na zaslanie spisového materiálu a vyhotovenie posudku pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty v lehote 30 dní. Uvedenú urgenciu prevzal súdny znalec podľa dátumu uvedeného na doručke 27. mája 1998.

Dňa 1. júna 1998 bola okresnému súdu doručená odpoveď súdneho znalca Ing. J. S., CSc., z 29. mája 1998, v ktorej uviedol, že spis vrátil na pošte a znalecký posudok nemôže zo zdravotných dôvodov vyhotoviť.

Predsedníčka senátu dala 3. júna 1998 pokyn súdnej kancelárii predložiť jej predmetnú vec „*až po založení spisu*“.

Sťažovateľ listom zo 17. novembra 1998 doručeným okresnému súdu 19. novembra 1998 urgoval ďalší postup v predmetnej veci.

Na základe nových pokynov z 23. novembra 1998 súdna kancelária zisťovala, kde sa spis vo veci sp. zn. 8 C 87/89 nachádza (či nebol pripojený omylom k iným spisovým materiálom, či nie je v archíve), a zaslala súdnemu znalcovi výzvu na predloženie

podacieho lístka a oznámenie adresy pošty, na ktorej spis zasielal späť, ako aj na oznámenie, či zásielku reklamoval. Uvedený súdny spis sp. zn. 8 C 89/87 bol 30. novembra 1998 vyžiadaný na predloženie z archívu. Pracovníčka súdu 1. decembra 1998 oznámila, že uvedený spis sa v archíve nenachádza. Výzva súdnemu znalcovi bola doručená 2. decembra 1998. Znalec Ing. J. S., CSc., odpovedal na túto výzvu listom z 12. decembra 1998 doručeným okresnému súdu 15. decembra 1998.

Na základe pokynu predsedníčky senátu z 9. februára 1999 okresný súd opätovne vyzval znalca na predloženie podacieho lístka z pošty, na ktorej predmetný spisový materiál zasielal. Výzva bola podľa doručenký súdnemu znalcovi doručená 23. februára 1999.

Listom z 20. apríla 1999 oznámil podpredseda okresného súdu predsedníčke senátu, že v súvislosti s prešetrením sťažnosti sťažovateľa na prietahy v konaní sp. zn. 8 C 87/89 zistil, že predmetný spis je od 24. januára 1996 u súdneho znalca kvôli vypracovaniu znaleckého posudku. Podpredseda okresného súdu žiadal vo veci zabezpečiť „*bezprietahové konanie*“, ktoré bude on sám v mesačných intervaloch sledovať, pretože, ako uviedol, „*takýto postup znalca spôsobuje neakceptovateľný prietah v konaní*“.

Dňa 22. apríla 1999 uložila predsedníčka senátu súdnej kancelárii urgovať súdneho znalca pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty a prípadného predvedenia na zaslanie podacieho lístka pošty (výzva bola znalcovi doručená 6. mája 1999), vytýčila termín pojednávania vo veci na 26. máj 1999 a nechala predvolať sťažovateľa, ktorého zároveň vyzvala na predloženie listín týkajúcich sa predmetného sporu z dôvodu rekonštrukcie spisu (sťažovateľovi bolo predvolanie doručené 7. mája 1999).

Ing. J. S., CSc., listom z 10. mája 1999 doručeným okresnému súdu 12. mája 1999 oznámil, že podací lístok nemá, spisový materiál obratom odovzdal na pošte č. 34 v B. a z vážnych zdravotných dôvodov, ktoré opísal, sa nemôže dostaviť ani na okresný súd.

Na pojednávaní 26. mája 1999 nariadil okresný súd uznesením v predmetnej veci rekonštrukciu spisu a súčasne prevzal od účastníkov listiny týkajúce sa veci, ktoré mali k dispozícii.

Pokynmi súdnej kancelárii z 30. júna 1999 bol spis daný na lehotu 3 týždne. Ďalším pokynom z 23. septembra 1999 vo veci konajúca sudkyňa vytýčila termín pojednávania vo veci na 27. september 1999 bez predvolania účastníkov.

Na pojednávaní 27. septembra 1999 vyhlásil okresný súd uznesenie sp. zn. 8 C 87/89, ktorým konanie v predmetnej veci zastavil, pretože po strate spisu súdnym znalcom Ing. J. S., CSc., sa nepodarilo spis zrekonštruovať vyžiadaním listín od účastníkov konania ani iným spôsobom. Uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 17. novembra 1999 a odporcovi 12. novembra 1999.

Proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 8 C 87/89 z 27. septembra 1999 podal sťažovateľ 19. novembra 1999 odvolanie.

Predsedička senátu pokynom súdnej kancelárii z 24. novembra 1999 uložila vyzvať odporcu, aby sa k odvolaniu vyjadril v lehote 3 dní a predložil spis spolu s predkladacou správou na rozhodnutie odvolaciemu súdu. Výzva spolu s odvolaním bola odporcovi doručená 2. decembra 1999. Odporca sa k odvolaniu vyjadril listom z 3. decembra 1999 doručeným okresnému súdu 8. decembra 1999. Spisový materiál bol Krajskému súdu v Bratislave predložený 14. decembra 1999.

Uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 16 Co 489/99 z 28. apríla 2000 doručeným okresnému súdu 18. júla 2000 bolo napadnuté uznesenie okresného súdu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. V rozhodnutí Krajského súdu v Bratislave sa okrem iného uvádza: „*Odvolací súd preskúmal a prejednal vec v zmysle § 212 ods. 1 a § 214 ods. 2 písm. c) O. s. p., keď odvolaním bolo napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa a dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je absolútne nesprávne a v rozpore s vyhláškou MS SR č. 66/1992 Zb. o spravovacom poriadku pre okresné a krajské súdy*

v znení zák. č. 18/1993 Z. z. a č. 163/1995 Z. z., ktorú si mal súd prvého stupňa osvojiť pri svojom postupe pri rekonštrukcii spisu, o ktorej rozhodol dňa 26. 5. 1995 uznesením (čl. 162), avšak bez toho, aby sa riadil ustanovením § 26 cit. vyhlášky, v ktorom je upravený celý postup súdu pri rekonštrukcii spisu, konanie vo veci zastavil pre nedostatok podmienok konania (§ 103, § 104 ods. 1 O. s. p.), nakoľko sa súdu nepodarilo spis napriek výzvam zrekonštruovať. (...) Súd prvého stupňa podľa citovaného ustanovenia vyhlášky nepostupoval, keď nevyhotovil zápisnicu, v ktorej by uviedol výsledky svojich šetrení, ktoré mal vykonať, pričom navrhovateľ bol v tomto smere primerane aktívny. Takýto postup súdu je nesprávny, a preto odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (...).“

Rozhodnutie odvolacieho súdu bolo odporcovi doručené 27. júla 2000 a sťažovateľovi 11. augusta 2000.

Listom z 24. januára 2001 doručeným okresnému súdu 26. januára 2001 sťažovateľ urgovoal ďalší postup v konaní a rozhodnutie vo veci.

Začiatkom januára 2001 došlo k prerozdeleniu spisov súdneho oddelenia „8 C“, pričom predmetný spis bol pridelený JUDr. B. B., ktorá ho fyzicky prevzala 17. januára 2001, o čom vykonala v spise úradný záznam z 3. júla 2001.

Dňa 13. augusta 2001 vykonala uvedená sudkyňa šetrenie v záznamoch registrov súdneho oddelenia „8 C“ a „Nc“, ako aj v pomocných registroch ZO – kancelárie 8 C rokov 1989 až 2001 a o svojich zisteniach vyhotovila úradný záznam.

Za účelom rekonštrukcie spisového materiálu v predmetnej veci okresný súd zaslal 14. augusta 2001 dožiadanie Okresnému súdu Zvolen, ďalej vyzval účastníkov konania na zaslanie listín vzťahujúcich sa na vec a vyžiadal výpis z obchodného registra týkajúci sa subjektu, ktorý bol okresným súdom ako prvý ustanovený na vypracovanie znaleckého posudku. Odpovede boli okresnému súdu doručené v septembri 2001.

Pokynom súdnej kancelárie z 26. októbra 2001 nechala vo veci konajúca sudkyňa vyhotoviť dožiadanie na Okresný súd Zvolen za účelom vypočutia sťažovateľa. Dožiadanie bolo okresným súdom vybavené 13. decembra 2001.

Dňa 15. januára 2002 uložila vo veci konajúca sudkyňa predvolať na výsluch, ktorého termín stanovila na 15. február 2002, odporcu a súčasne ho vyzvala na predloženie všetkých listinných dôkazov týkajúcich sa zákazky č. V 599-49-60197/2200.

V rámci informatívneho výsluchu 15. februára 2002 právny zástupca odporcu uviedol, že z dôvodu skartácie materiálov po uplynutí 10 rokov nemôže do spisu poskytnúť žiadne listinné dôkazy o zákazke č. V 599-49-60197/2200.

Listom z 20. februára 2002 doručeným okresnému súdu 21. februára 2002 navrhol odporca vysporiadať predmetnú vec súdnym zmiernom za podmienok stanovených v tomto liste.

Sťažovateľ listom doručeným okresnému súdu 4. marca 2002 reagujúc na výzvu okresného súdu z 22. februára 2002 odmietol podmienky súdneho zmiernu navrhnutého odporcom a formuloval v ňom vlastné podmienky prípadného uzavretia súdneho zmiernu.

Dňa 28. marca 2002 vyhotovil okresný súd zápisnicu o rekonštrukcii spisu sp. zn. 8 C 87/89 a spolu s výzvou na vznesenie námietok ju doručil sťažovateľovi 6. mája 2002 a odporcovi 3. mája 2002. Sťažovateľ podal 14. mája 2002 proti zápisnici námietky.

Pokynom súdnej kancelárie z 12. júna 2002 nechala vo veci konajúca sudkyňa pripojiť k rekonštruovanému spisu sp. zn. 8 C 87/89 spis sp. zn. 8 C 260/91. Dňa 1. augusta 2002 vyhotovila úradný záznam, podľa ktorého sa v spise sp. zn. 8 C 260/91 pôvodný spis sp. zn. 8 C 87/89 nenachádza.

Uznesením č. k. 8 C 87/89-212 z 2. augusta 2002 okresný súd konanie zastavil. Rozhodnutie bolo odporcovi doručené 16. augusta 2002 a sťažovateľ si zásielku uloženú na pošte 19. augusta 2002 v odbernej lehote neprevzal.

III.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).“

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza až právoplatným súdnym rozhodnutím (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97). Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu 1. podľa právnej a faktickej zložitosti veci, 2. podľa správania účastníka konania a 3. podľa spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98).

Konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 87/89 začalo 29. mája 1989. Uznesenie okresného súdu z 2. augusta 2002 o zastavení konania vedeného pod sp. zn. 8 C 87/89 nadobudlo právoplatnosť 6. septembra 2002. Okresný súd teda po viac ako 13 rokoch predmetné konanie zastavil z dôvodu, že súdny spis týkajúci sa uvedenej veci, ktorého stratu podľa jeho zistení zaviniť súdny znalec, sa nepodarilo zrekonštruovať.

Napriek tomu, že jurisdikcia ústavného súdu („rationae temporis“) sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993, v rámci posúdenia základnej otázky – či sa vec

sťažovateľa prerokovala na okresnom súde v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy bez zbytočných prietáhov – treba prihliadnuť aj na deň začatia konania na okresnom súde a dobu, ktorá v konaní uplynula do 15. februára 1993 (III. ÚS 18/00).

1. Predmetom konania sp. zn. 8 C 87/89 vedeného na okresnom súde boli sťažovateľom uplatnené mzdové nároky voči odporcovi ako bývalému zamestnávateľovi. Predbežnou otázkou, ktorú okresný súd vzhľadom na okolnosti daného prípadu riešil, bolo posúdenie kvality a rozsahu práce vykonanej sťažovateľom pre odporcu v súvislosti so zákazkou č.: V 599-49-60197/2200 pre odberateľa - Stredoslovenské vodárne a kanalizácie, š. p., Banská Bystrica, ktoré si vyžadovalo znalecké dokazovanie, čo svedčí o určitej skutkovej zložitosti veci už aj s ohľadom na vrátenie spisu prvým z ustanovených súdnych znalcov a avizovanú potrebu doplniť podklady pre vypracovanie znaleckého posudku zo strany druhého súdneho znalca ustanoveného v predmetnej veci.

V tejto súvislosti však ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že ani zložitosť sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za prietahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce alebo inými nedostatkami v činnosti súdu vrátane jeho nečinnosti (mutatis mutandis I. ÚS 47/96).

Ústavný súd po preskúmaní priebehu posudzovaného konania dospel k záveru, že jeho dĺžka, ako aj stav, v akom sa predmetná vec v čase podania ústavnej sťažnosti, nachádzala, nie sú zapríčinené osobitnou právnou alebo skutkovou zložitou veci, ale inými skutočnosťami, ktoré sa v podstatnej miere týkajú aj samotného postupu okresného súdu v posudzovanom konaní.

2. Ústavný súd konštatuje, že správanie sťažovateľa (ako žalobcu) v konaní pred okresným súdom bolo počas celej doby konania aktívne. Sťažovateľ reagoval na výzvy okresného súdu, poskytoval mu potrebnú súčinnosť, predkladal listiny, na predloženie ktorých bol okresným súdom vyzvaný a ktoré mal k dispozícii. Správanie sťažovateľa teda neovplyvnilo dĺžku posudzovaného konania tak, aby mu bolo možné pričítať podiel na stave, v akom sa predmetná vec v čase podania ústavnej sťažnosti nachádzala.

3. Ďalším kritériom, ktoré ústavný súd pri posudzovaní sťažnosti sťažovateľa aplikoval, bol postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 87/89.

Z listu predsedníčky okresného súdu sp. zn. Spr. 175/94 z 26. januára 1995 vyplýva, že v priebehu roka 1994 okresný súd vo veci plynulo nekonal.

Aj keď podklady potrebné pre vypracovanie znaleckého posudku okresný súd zadovážil ešte začiatkom apríla 1994, spisový materiál na vypracovanie znaleckého posudku zaslal opätovne súdnemu znalcovi až v januári 1996 (takmer po dvoch rokoch). Lehota, v ktorej okresný súd uložil súdnemu znalcovi vypracovať znalecký posudok, bola 60 dní. Okresný súd však začal znalca v uvedenej veci urgovať až v júni 1996 a k hrozbe uloženia poriadkovej pokuty pristúpil až po uplynutí doby takmer jedného roka od zaslania spisu súdnemu znalcovi, hoci znalec na výzvy okresného súdu žiadnym spôsobom nereagoval. Výzvy zasielané okresným súdom súdnemu znalcovi v roku 1997 (január a jún) znalec už neprevzal. Po zistení jeho novej adresy mu bola zaslaná ďalšia výzva na predloženie znaleckého posudku v októbri 1997. K využitiu poriadkových opatrení s cieľom zabezpečiť plynulý postup v konaní však okresný súd nepristúpil.

O priedahoch v súdnom konaní možno podľa právneho názoru ústavného súdu hovoriť vtedy, ak súd vôbec nevyužije tie procesné alebo iné prostriedky, účelom ktorých je zabezpečenie nielen účinnej, ale tiež „rýchlejšej“ ochrany práv účastníkov súdneho konania, prípadne ak k ich použitiu siahne vtedy, keď je ich skutočný príspevok (účinnok) k dosiahnutiu tohto účelu súdneho konania vylúčený, prípadne je značne minimalizovaný (I. ÚS 57/97).

Všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať svoj procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje (vrátane poriadkových opatrení v zmysle § 53 Občianskeho súdneho poriadku), aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi.

Všeobecný súd v tomto zmysle v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca (mutatis mutandis III. ÚS 111/01).

Zaslanie troch výziev súdnemu znalcovi na predloženie znaleckého posudku v priebehu kalendárneho roka (1997) bez využitia poriadkových opatrení v zmysle § 53 Občianskeho súdneho poriadku v čase, keď konanie prebiehalo už siedmy rok (znalecké dokazovanie prebiehalo piaty rok), nemožno označiť za postup smerujúci účinne a efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania ohľadom tých práv, ktoré boli predmetom sporu.

Po zaslaní ďalšej výzvy na predloženie znaleckého posudku v roku 1998 súdny znalec 1. júna 1998 okresnému súdu odpovedal, že spis vrátil na pošte a znalecký posudok nemôže vyhotoviť. Okresný súd však začal zisťovať, kde sa predmetný spis nachádza, až koncom novembra 1998.

Postup okresného súdu v posudzovanom konaní od apríla 1994 do novembra 1998 (spolu cca štyri roky a sedem mesiacov) bol podľa zistenia ústavného súdu poznačený zbytočnými priet'ahmi v konaní a znamenal v konečnom dôsledku porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Na pojednávaní 26. mája 1999 nariadil okresný súd uznesením v predmetnej veci rekonštrukciu spisu a súčasne prevzal od účastníkov konania listiny týkajúce sa veci, ktoré mali k dispozícii. Uznesením sp. zn. 8 C 87/89 z 27. septembra 1999 konanie zastavil, pretože po strate spisu sa tento nepodarilo zrekonštruovať.

Krajský súd v Bratislave však uznesením sp. zn. 16 Co 489/99 z 28. apríla 2000 zrušil uznesenie okresného súdu z 27. septembra 1999 ako „*absolútne nesprávne*“ z dôvodu, že okresný súd nepostupoval pri rekonštrukcii súdneho spisu v súlade s § 26 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 66/1992 Zb. o Spravovacom

poriadku pre okresné a krajské sudy v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 66/1992 Zb.“) upravujúcim uvedený postup.

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave a príslušný spisový materiál boli okresnému súdu doručené 18. júla 2000.

Podľa právneho názoru ústavného súdu sa správanie štátneho orgánu, ktoré zapríčiňuje zbytočný priet'ah, obvykle prejavuje nečinnosťou orgánu s právomocou konať o veci. Pre splnenie účelu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je však právne významné akékoľvek správanie štátneho orgánu. To znamená, že aj nesprávna činnosť štátneho orgánu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva podľa čl. 48 ods. 2, ak činnosť štátneho orgánu nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty ohľadne tých práv, kvôli ktorým sa osoba obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (II. ÚS 33/99).

Nesprávny procesný postup okresného súdu v období po 26. máji 1999 (do 27. septembra 1999) nemožno považovať za efektívny a účelný postup v záujme vytvorenia podmienok pre konečné rozhodnutie vo veci. Náprava procesného pochybenia okresného súdu si navyše vyžiadala ďalšie obdobie do 18. júla 2000 (spolu takmer rok a dva mesiace), čo nepochybne prispelo k celkovej dĺžke prerokovania predmetnej veci, ktorú nemožno považovať z hľadiska ústavou garantovaného základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov za primeranú.

Za ústavne akceptovateľnú v tomto kontexte nemohol ústavný súd považovať ani neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu v nasledujúcom období od 11. augusta 2000, keď bolo uznesenie Krajského súdu v Bratislave doručené všetkým účastníkom konania, do 13. augusta 2001, keď okresný súd vykonal šetrenie v súlade s § 26 vyhlášky č. 66/1992 Zb. (spolu cca jeden rok).

Z celkovej doby konania, ktorá predstavuje viac ako trinásť rokov, celková dĺžka období, ktoré boli podľa zistenia ústavného súdu poznačené zbytočnými priet'ahmi v konaní, presahuje polovicu uvedenej doby (cca 6 rokov a 9 mesiacov).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel ústavný súd k jednoznačnému záveru o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 87/89.

Ústavný súd neakceptoval námietku okresného súdu, že sťažnosť sťažovateľa (okresný súd mal na mysli podanie právneho zástupcu sťažovateľa zo 14. januára 2003) bola podaná po právoplatnom zastavení konania (6. septembra 2002).

Podľa § 18 ods. 1 písm. f) zákona o ústavnom súde začne ústavný súd konanie, ak návrh podá každý, o ktorého práve sa má konať v prípadoch ustanovených v čl. 127 a čl. 127a ústavy. Podľa ods. 2 citovaného ustanovenia konanie sa začína dňom doručenia návrhu ústavnému súdu.

Sťažovateľ sa na ústavný súd obrátil podaním z 12. augusta 2002 doručeným ústavnému súdu 14. augusta 2002. Ústavný súd následne uznesením č. k. III. ÚS 174/02-16 z 27. novembra 2002 vyhovel žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ktorý podaním zo 14. januára 2003 odstránil nedostatky sťažnosti, v dôsledku čoho ústavný súd prijal 19. februára 2003 uznesením č. k. III. ÚS 174/02-27 sťažnosť na ďalšie konanie.

Podaním zo 14. januára 2003 teda právny zástupca sťažovateľa iba doplnil sťažnosť sťažovateľa z 12. augusta 2002, ktorá bola ústavnému súdu doručená 14. augusta 2002, t. j. pred nadobudnutím právoplatnosti uznesenia okresného súdu o zastavení konania.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 60 000 Sk poukazujúc na svoje obavy o konečný efekt súdneho konania vzhľadom na jeho dĺžku.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde má primerané finančné zadosťučinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Súčasťou zadosťučinenia sťažovateľa je aj samotné deklarovanie porušenia jeho, práv. Keďže porušenie základných práv sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred ich porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02).

Ústavný súd považoval v posudzovanom prípade za primerané priznať sumu 60 000 Sk. Podľa názoru ústavného súdu nemožno od fyzickej osoby spravodlivo žiadať, aby čakala na výsledok pracovnoprávneho sporu viac ako trinásť rokov (odhliadnuc od konečného výsledku súdneho konania v danom prípade). Postup okresného súdu v posudzovanom konaní oprávnene vzbudzoval v sťažovateľovi pocity obáv a márnosti vo vzťahu k súdnej ochrane poskytovanej okresným súdom, ale aj pocity

„netransparentnosti“ jeho postupu, o ktorých sa sťažovateľ zmienil v podaní z 12. augusta 2002.

Trovy právneho zastúpenia sťažovateľa pozostávajú z dvoch úkonov právnej pomoci zo strany advokáta ustanoveného ústavným súdom.

Právny zástupca sťažovateľa uplatnil trovy právneho zastúpenia podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“) vo výške 2 x 4 270 Sk a dvakrát hodnotu paušálnej náhrady vo výške 2 x 128 Sk vrátane 14% DPH, spolu 10 027,40 Sk.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 22 a § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, v zásade nie je oceníteľný peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2003 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 270 Sk (základom pre výpočet je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk) a hodnota režijného paušálu 128 Sk.

Za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2003 (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a písomné podanie) patrí odmena v sume v sume 2 x 4 270 Sk. Podľa § 22 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. ak je advokát platiteľom dane z pridanej hodnoty, priznáva sa mu pri určení náhrady trov konania odmena zvýšená o daň z pridanej hodnoty spolu 9 740 Sk (s prihliadnutím na zaokrúhlenie podľa § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.). Ku každému z úkonov právnych služieb patrí režijný paušál vo výške 128 Sk. Trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú preto celkom sumu 9 996 Sk.

Keďže ústavný súd po splnení podmienok ustanovil sťažovateľovi právneho zástupcu na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, uložil Kancelárii ústavného súdu uhradiť ustanovenému právnenému zástupcovi trovy právneho zastúpenia vo výške 9 996 Sk.

Podľa ustanovenia § 31a zákona o ústavnom súde sa na konanie pred ústavným súdom použijú primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Podľa § 148 ods. 1 OSP štát má podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov. Vzhľadom na uvedené ústavný súd zároveň uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia na účet ústavného súdu do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 149 ods. 2 OSP).

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júna 2003